

року видання вказувалось, що розгром «банди Тютюнника» в районі Крижополля частинами РСЧА було завершено 15 травня 1920 року [6]

Битва за станцію Крижопіль стала завершальним етапом Першого зимового походу — одного з найвидатніших військових досягнень армії УНР. Цей епізод підкреслив стійкість і професіоналізм українських військових частин, їхнє вміння організовувати успішні рейди та боротися в умовах постійного оточення ворогом. Попри наступні поразки і складну політичну ситуацію, битва за станцію Крижопіль залишилася символом національної боротьби за незалежність.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Верига В. Визвольні змагання в Україні 1914-1923 рр.. У двох томах. Том 1. Жовква. Видавництво Отців Василян «Місіонер». 1998. 524 с.
2. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917-1921) Київ: Темпора 2007. Кн. 2. 2011. 422 с.
3. Доценко. Зимовий похід (6.XII.1919 – 6.V.1920). Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2001. 376 с.
4. Дяченко П. Чорні запорожці. Спомини командира 1-го кінного полку Чорних запорожців Армії УНР. Київ: Стікс. 2010. 448 с.
5. Васечко О. Від Тирасполя до Ямполя: похід Кінної бригади отамана Шепаровича //Цитаделя: Львівський мілітарний альманах. 2020.
6. Крижопіль // Історія міст і сіл Української РСР. Вінницька область. Київ: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1972.

Андрій Марков, Олександр Неприцький

ПОСТАТЬ ОЛЕКСАНДРА ЮЧИНСЬКОГО У СПОГАДАХ ХОРУНЖОГО АРМІЇ УНР ЮРІЯ ГОРЛІС-ГОРСЬКОГО

Анотація. В статті досліджується постать Олександр Ючинського з Козятина (на Вінниччині), якого згадує у своїх спогадах про Фінляндію хорунжий армії УНР Юрій Горліс-Горський (справжнє ім'я Юрій Городянин-Лісовський). Опираючись на свідчення живих нащадків ідентифіковано особу Олександра Ючинського і підтверджено факти його біографії.

Ключові слова: Олександр Ючинський, Юрій Горліс-Горський, Козятин, Вінниччина, репресії.

Andriy Markov, Olexandr Neptsyki

THE FIGURE OF OLEKSANDR YUCHYNSKYI IN THE MEMOIRS OF YURI HORLIS-HORSKYI, A WARRANT OFFICER OF THE UPR ARMY

Abstract. The article explores the figure of Oleksandr Yuchynskyi from Kozyatyn (Vinnytsia region), mentioned in his memoirs about Finland by the UPR army's warrant officer Yuri Horlis-Horskyi (real name Yuri Horodnianyn-Lisovskyi). Based on the testimony of living descendants, the

author identifies the personality of Oleksandr Yuchynskyi and confirms the facts of his biography.

Keywords: *Oleksandr Yuchynskyi, Yurii Horlis-Horskyi, Kozyatyn, Vinnytsia region, repressions.*

Висвітлення різнопланових подій європейської історії неодноразово лягало в основу історичних досліджень та оповідань. З поміж багатьох прикладів, таким є відображення в долі одного із представників роду Ючинських, що проживав в Козятині (зараз с.Козятин Козятинської територіальної громади Хмельницького району Вінницької області).

Метою нашого дослідження є вивчення історичної згадки про Олександра Ючинського з Козятини в публікації Юрія Горліс-Горського (справжнє ім'я Юрій Городянин-Лісовський) «Фінляндія. Країна скель і крицевих людей».

Хорунжий армії УНР Юрій Горліс-Горський прожив цікаве життя непересічної особи, про яке можна дізнатися як з його спогадів та нотаток [1; 2], так і з біографічних публікацій [3]. Під час радянсько-фінської (Зимової) війни Юрій Горліс-Горський перебував у Фінляндії, де в 1940 р. намагався сформувати з українців, які воювали в Червоній армії та здались у фінський полон, окремий у складі фінської армії для боротьби з СРСР [3, с. 42]. Український старшина був у захваті від Фінляндії та фінів і пізніше поділився своїми спостереженнями про цю північну країну в статті «Фінляндія. Країна скель і крицевих людей», що вийшли друком 4 і 5 липня 1941 р. у двох випусках газети «Краківські вісті» [1, с. 53].

Окрім багатьох цікавих фактів про Фінляндію, фінів, їх позитивне ставлення до українців і негативне до росіян, в статті знаходимо повідомлення про одного нашого земляка, як приклад формування позитивного образу українців у Фінляндії. У спогадах хорунжого армії УНР зазначено: «Пан Олександр Ючинський з Козятини, що сім років тому прибіг напівголий із Соловецької каторги, – сьогодні поважний купець у Гельсінках» [1, с. 309]. Більше Юрій Горліс-Горський Олександра Ючинського не згадує, і жодних фактів, що підтверджують чи спростовують повідомлення не наводить.

Сьогодні ми можемо опрацювати дані про репресованих членів родини Ючинських з Козятини. З-поміж багатьох інших, знаходимо інформацію про Олександра Ючинського «1894 р.н., м-ко Козятин Козятинської вол. Бердичівського пов. Київської губ. Українець, освіта початкова, заготів- худоби. Проживав у м-ку Козятин Бердичівського окр. Заарештований 22 червня 1930 р. Обвинувачувався за ст. 54-2, 54-4, 54-6, 54-10, 54-11 КК УСРР. За постановою Судової трійки при Колегії ДПУ УСРР від 25 вересня 1930 р. ув'язнений до концтабору на 5 років. Реабілітований у 1959 р.» [4, с. 484].

Стаття Юрія Горліс-Горського вийшла друком у 1941 р. «Сім років тому» – це 1934 р. Якщо Олександр Іванович Ючинський був засуджений 1930 р. на 5 років і відбув повний термін ув'язнення, то звільнитись міг лише у 1935 р. За умови, що йому вдалося втекти з концтабору і перейти кордон, то він міг опинитися у Фінляндії і раніше

1935-го р. Оскільки Олександр Іванович Ючинський займався заготівлею худоби, це давало йому можливість зробити успішну кар'єру в торгівлі, проживаючи у Гельсінках.

Припущення, що цим успішним купцем міг бути Олександр Іванович Ючинський, спонукали до пошуків його живих нащадків, які могли б підтвердити або спростувати факт втечі родича в Фінляндію. На момент завершення написання статті (04.10.2024 р.) у с. Козятин, яке географічно прилягає до м. Козятина, проживає родина Ючинських. І Микола Миколайович Ючинський, що народився в грудні 1952 р., є онуком Олександра Івановича Ючинського, та проживає на тій самій земельній ділянці в с. Козятин, де проживав його репресований дід. У родині, пам'ятали, що Олександр Іванович Ючинський був засуджений радянською владою, але втік з ув'язнення під час будівництва Біломорканалу, і через країни Балтії зміг дістатись до Фінляндії, про що і згадує Юрій Горліс-Горський. Там, за родинним переказом, займався бізнесом і мав двоповерховий магазин. Але в радянські часи цю інформацію родина тримала в таємниці.

У біографії Ючинського, виявився ще один аспект, який міг би збентежити Юрія Горліса-Горського. Досліджуючи свідчення про інших репресованих з родини Ючинських, було з'ясовано, що за національністю рід був польський про що зроблений відповідний запис у справі Ючинського Павла Петровича [5, с. 484]. Польську етнічну приналежність родини Ючинських підтверджує і Микола Миколайович Ючинський, згадуючи, що предки були польськими гусарами і до сьогодні Ючинських в Козятині знають як «Гусарів».

Таким чином, можемо підтвердити, що рід Ючинських дійсно проживав (і проживає) в селі Козятині, і Олександр Ючинський виявився реальною історичною постаттю, а не вигадкою письменника. А те, що його рід мав польську етнічну приналежність, а в спогадах Юрія Горліса-Горського він фігурував як приклад успіху українців, – мабуть, іронія історії.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Горліс-Горський Ю. «Ми ще повернемось!»: Спогади. Повість. Поезії. Документи. Листування / Р. Коваль. Бібліотека Історичного клубу «Холодний Яр». Київ: Історичний клуб «Холодний Яр»; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2012. 432 с.

2. Горліс-Горський Ю. Холодний Яр: спогади осавула 1-го куреня полку гайдамаків Холодного Яру. / Упор., ред., передм., примітки, біограф, довідки, додатки Р. Ковалю. Київ: Історичний клуб «Холодний Яр»; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2010. 512 с.

3. Островий В. До біографії Юрія Горліс-Горського. «Українська національна революція 1917–1921 рр. Схід-Захід (До питання соборності України): матер. міжвузівської науково-практичної конференції (Харків, 18 жовтня 2018 р.). / Г. Ф. Понамарьова, Г.І. Фінін та ін. – Харків-Хмельницький, 2018. С. 39-43.

4. Ючинський Олександр Іванович. Реабілітовані історією: у 27 томах. Житомирська область: у 7 книгах. Кн. 7. Ч. 1. Житомир: "Полісся", 2015. С. 484.

5. Ючинський Павло Петрович. Реабілітовані історією: у 27 томах. Житомирська область: у 7 книгах. Кн. 7. Ч. 1. Житомир: "Полісся", 2015. С. 484.

Надія Марценюк

М. ГРУШЕВСЬКИЙ У СПОГАДАХ СЕКРЕТАРЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ А. ПОСТОЛОВСЬКОГО

Анотація. Публікація присвячена спогадам члена Української Центральної Ради, її секретаря А. Постоловського «По дорозі до IV універсалу». Спогади є важливим джерелом з історії Української революції 1917-1921 рр., подають цінний матеріал про українське національне життя на Поділлі напередодні Першої світової війни, утворення Української Центральної Ради, діяльність її голови М. Грушевського.

Ключові слова: Українська Центральна Рада, УНР, Українська революція 1917-1921 рр., М. Грушевський, Поділля, Вінниця, А. Постоловський.

Nadiya Martsenyuk

M. HRUSHEVSKYI IN THE MEMOIRS OF THE SECRETARY OF THE UKRAINIAN CENTRAL RADA A. POSTOLOVSKYI

Abstract. The publication is devoted to the memoirs of a member of the Ukrainian Central Rada, its secretary A. Postolovsky «On the way to the 4th universal». The memoirs are an important source of the history of the Ukrainian revolution of 1917-1921, they provide valuable material about Ukrainian national life in Podil on the eve of World War I, the formation of the Ukrainian Central Council and the activities of its chairman M. Hrushevskyi.

Keywords: Ukrainian Central Rada, UPR, Ukrainian revolution 1917-1921, M. Hrushevskyi, Podillia, Vinnytsia, A. Postolovskyi.

90-і роковин відходу у засвіти Михайла Грушевського збільшують інтерес науковців до постаті цього видатного науковця і державного діяча. Актуальним завданням історичної науки залишається врахування якомога широкого кола джерел при дослідженні діяльності голови Центральної Ради. Одним із таких маловідомих джерел є спогади секретаря парламенту УНР А. Постоловського, привернення уваги до яких є метою зазначеної розвідки.

Український державний і громадсько-політичний діяч Антін Олександрович Постоловський (1889-1991) народився у селянській сім'ї у с. Чернокозинці (нині – Кам'янець-Подільський район Хмельницької області). Після закінчення навчання у Вінницькій учительській семінарії у 1908 р., вчителював у Балтському і Проскурівському повітах